

Innspill fra Folkehøgskolerådet til møtet i referansegruppa for utdanningsstøtteutvalget

Oslo 17.04.2026

Folkehøgskolene er et over 160 år gammelt skoleslag som ble opprettet for å gi ungdom på bygdene videre utdanning for å kunne ta del i demokratiseringen og nasjonsbyggingen av Norge på 1800-tallet. (Første skole 1864).

Folkehøgskolerådet er et samarbeids- og koordineringsorgan for de 80 folkehøgskolene og fire folkehøgskoleorganisasjonene som finnes i Norge. Rådet utfører også oppgaver på oppdrag fra myndighetene.

Folkehøgskolene er en unik, eksamens- og vurderingsfri skoleform som har som formål å fremme allmenndanning, folkelig opplysning, aktivt medborgerskap og menneskeverd. Skolene skal bidra til mangfold og være åpen for alle.

Folkehøgskolene er en del av det norske utdanningssystemet, som et supplement til det formelle systemet der danningen, altså andre stavelse i *utdanning*, er viktigst. Det er derfor viktig at *utdanningsstøtten* også i framtida reflekterer og støtter opp under **danningsmomentet**.

Folkehøgskolerådet mener Utdanningsutvalget bør legge følgende til grunn når framtidens regelverk skal utformes:

- 1. Enkelt og forutsigbart.** Systemet må være enkelt og forutsigbart og lett å forstå for låntakerne i hele utdanningsløpet. Utdanningspolitikken må ikke styres gjennom Lånekassen. Vi mener at Lånekassen skal låne ut og kreve tilbake penger til utdanning. Hva slags utdanning må være opp til låntakeren. Politiske mål, som f.eks. et ønske om raskere gjennomføring av høyere utdanning, må løses gjennom andre virkemidler som dimensjonering, finansiering og tildeling til utdanningsvirksomhetene, ikke Lånekassa.
- 2. Sosialt utjevne og tilgjengelig.** Lånekassen må legges til rette slik at alle får like muligheter og lik rett til utdanning uavhengig av kulturell, funksjonell, sosial- eller økonomisk bakgrunn. Systemet må innrettes slik at økonomi eller valg av studium ikke blir et hinder for utdanning. Dette må også gjelde tilbakebetaling.

Folkehøgskolerådet gjennomfører hvert år en økonomiundersøkelse blant alle folkehøgskolene og gir i etterkant råd om nivå på skolepenger. Mediankostnaden for et kurs er i 2025/2026 kr. 148 069. Folkehøgskoleelever kan låne inntil 151 690. De ulike kursene har ulik kostnad avhengig av kursets art.

At folkehøgskoleelevne kan få omgjort 40% av lånet til stipend er avgjørende for flere for å kunne velge et år med *danning*. Kutt i stipendandelen vil kunne bety at det kun er unge fra familier med høy inntekt som kan velge folkehøgskole.

Unge med funksjonsnedsettelse kan søke støtte fra NAV for å gå på folkehøgskole, men det oppleves som meget vanskelig å få slik støtte. Dette har blitt mer og mer krevende de siste årene.

Utdanningsstøtten må være høy nok, og innrettet slik at alle kan ta utdanning. Regelverket må heller ikke kolliderer med annet regelverk som f.eks. støtte fra NAV. Det har ført til at f.eks. en folkehøgskole som ble opprettet for å kunne ta seg spesifikt av unge enslige foreldre, ikke fikk denne søkergruppen fordi de da mistet støtten fra NAV.

- 3. Internat som læringsarena.** I folkehøgskolene er internatet lovfestet ¹som en del av læringsarenaen. Utdanningsstøtten skal dekke levekostnadene (kost og losji i internatet) I dag får elever i folkehøgskolene lavere utdanningsstøtte enn elever/studenter, tilsvarende 10 mnd. Andre får utdanningsstøtte tilsvarende 11 mnd. til tross for at elever i folkehøgskole er pålagt 190 undervisningsdager og obligatorisk frammøte med en fraværgrense på 10% og undervisning på lørdager.
- 4. Allment tilgjengelig.** Det må være opp til den som skal ta utdanning eller heve sin kompetanse å velge hva slags utdanning en ønsker eller har behov for selv. Vi fraråder på det sterkeste å lage et system som peker inn mot hva som er «viktige» og «uviktige» utdanninger framover. Ingen kan spå om framtida. Det må være styringen av utdanningsvirksomhetene (se pkt. 1) som skal bidra til at nasjonen har det vi trenger når pandemi, global uro, klimakrise eller annet oppstår. Da er også kunnskap som evne til samarbeid, kreativitet og endringskompetanse avgjørende.
- 5. Samfunnsnyttig.** Folkehøgskolene «bygger mennesker» og er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Ifølge NOU 2022:16 – En folkehøgskole for alle², har om lag 1/3 av de som går i folkehøgskolene ikke fullført videregående skole. Folkehøgskolene kan hjelpe elever til å fullføre. Dette er også et av områdene som pekes på i den nye folkehøgskoleloven fra 2025 (Prop. 111 L (2024-2025) Vi mener også at folkehøgskolene har et potensial i å kunne bidra til å redusere det store frafallet i Universitet og høgskolesektoren der 7000 studenter, ifølge tall fra SSB³ fra februar 2025, faller fra allerede første år. Halvparten av disse fullfører aldri universitet eller høgskole. Folkehøgskolene kan bidra til mer bevisste, motiverte og forberedte studenter - som også har erfaring fra å bo alene og være delaktige i et fellesskap. Til syvende og sist er

¹ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2025-06-20-99>

² <https://www.regjeringen.no/contentassets/e1bd219b875741e4a0dd879b75dce258/no/pdfs/nou202220220016000dddpdfs.pdf>

³ <https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/artikler/fracfall-forste-studiear>

folkehøgskole samfunnsnyttig gjennom sitt formål, å bidra til allmenndanning og folkeligs opplysning av unge mennesker. Aktivt medborgerskap og menneskeverd er av avgjørende betydning for velferdsstaten Norge. Forskningsinstituttet NORCE fikk i 2024 tilsagn fra Forskningsrådet på et forskningsprosjekt kalt ENGAGE⁴, Engagement, Growth And General Education in Norwegian folk high schools (Engasjement, utvikling og dannelse i Norsk folkehøgskole) Prosjektet handler om ungt utenforskap fra utdanning og arbeidsliv, men også om en økende anerkjennelse av den sosiale dimensjonen av ungt utenforskap i form av demokratisk og sosial deltakelse. Prosjektet vil være ferdig i 2029.

- 6. Rimelig tilbakebetaling.** Tilbakebetalingsordningene må være fleksible og ikke starte for tidlig, slik at unge ikke avskrekkes fra å velge folkehøgskole på grunn av fremtidig gjeld. Lånesystemet må heller ikke innrettes slik at det straffer de som dropper ut ved å gi dem høyere studielån (ikke omgjøring av lån til stipend). Det må heller legges opp til ordninger som gir støtte og veiledning slik at flere fullfører.

De som tar høyere utdanning og som velger jobber som gir lavere betaling f.eks innenfor ulike velferdsyrker, er også avgjørende viktige for samfunnet.

Utvalget bør undersøke virkningen av om utdanningsstøtten betales tilbake som en *definert prosent* av inntekten, i stedet for et fast beløp. Det kan kanskje føre til økt motivasjonen for å velge yrker som landet har behov for. De som får godt betalte jobber på grunn av utdanningen de har tatt, vil fortsatt kunne leve gode liv selv om tilbakebetalingen i kroner og ører blir høyere. Med en definert prosent av lønnen, så vil tilbakebetalingen aldri overstige muligheten til å betale tilbake lånet. Med prosentvis nedbetaling av lånet, vil også behovet for betalingsfritak ved arbeidsledighet, bli mindre. Vi understreker at dette kun er et forslag til noe en kan vurdere videre og ikke et besluttet standpunkt fra oss.

Lånekassen bør også fortsatt ha ordninger for å ettergi lån ved død og uførhet som i dag.

Oppsummering: Folkehøgskolerådet mener framtidens støttesystem må være enkelt, inkluderende, forutsigbart og anerkjenne folkehøgskolen som en unik allmenndannende arena.

Vennlig hilsen

Folkehøgskolerådet

Anne Tingelstad Wøien, daglig leder

⁴ <https://www.norceresearch.no/prosjekter/engage>